

Kriege dosáhl doktorátu filosofie, obrátil se do Vídně, kde promoval na doktora práv 1864. Odtud byl povolán na oděskou universitu 1870, ale již za dva roky 1872 byl pověřen, aby pro Černou Horu vypracoval zákoník. Třebas vlastně se stal takto duší právní kodifikace černoohorské, neopustil svou vědeckou dráhu, na níž nakonec zakotvil v Paříži. Zemřel 1908 v Rjece. Bogišić je nepochybným průkopníkem mezi slovenskými právními historiky. Jeho metoda — sbírání právních obyčejů — třebas dnes patří nepochybně k metodám příliš romantickým, přece má tu nespornou zásluhu, že poukázala na obyčeje právní jako na právní prameny a jeho vlivem i u nás začaly se sbíratí právní obyčeje. Tím se projevil i jeho význam pro naše právní dějiny. vr.

Literatura

EDWIN CANNAN: *Money*. (Peníze a jejich souvislost se vzestupy a poklesy hladiny cen.) Vyšlo u P. S. Kinga — Westminster. Stran 127. — Sedmé vydání této knihy vyšlo v roce 1932 a obsahuje v přídatku krátké historické vyličení, jak Anglie opustila zlatý standard v roce 1931. Ale dílo samo napsáno bylo na sklonku světové války a vyšlo krátce po zastavení nepřátelství. Probírá zevrubně vliv, který má měna a její usměrňování nebo uvolňování vládami nebo cedulovými bankami na tvoření a kolísání cen, přesněji řečeno cenové hladiny. Jeho vznik byl pak podnícen obavami autora, bývalého profesora národního hospodářství na universitě londýnské, aby Anglie nenásledovala špatného příkladu Ruska, Německa a jiných evropských států a nedovolila převýdeje bankovek, který by mohl skončiti neregulovanou a katastrofální inflací.

Autor nedefinuje ve svém díle peněz, ačkoliv po nich nese kniha své jméno. Nečiní tak proto, že se nechce zabývatí *všemi* funkcemi peněz, ani jejich historickým vývojem, nýbrž pouze spojitostí mezi penězi a vzestupem nebo poklesem cen. S tohoto hlediska pak rozumí penězi jednotku, které se obyčejně užívá při koupích a prodejích, tedy měnovou jednotku. Zjišťuje pak — a na několika příkladech i dokazuje — že změny »všeobecných cen«, jak on říká (general prices), čili cenové hladiny, způsobeny jsou a vlastně jsou totožné se změnami v kupní síle peněz. Tyto vývody směřují hlavně k tomu, aby vyvrátily zakořeněné a nesprávné přesvědčení, jako by kupní síla peněz byla něco nezměnitelného a jako by to byly pouze ceny statků, které v poměru k této konstattní hodnotě stoupají nebo klesají. Že kolísání je oboustranné a současně i vzájemně závislé, dokazují nejlépe cenové indexy. Zjistilo-li se však, že kupní síla peněžní jednotky také stoupá a klesá, naskytá se samozřejmá otázka, proč se tak děje. Prof. Cannan rozvrhuje si vysvětlení tohoto úkazu na tři části.

Nejprve sleduje svůj problém v zemích s čistou zlatou nebo stříbrnou měnou. Kde měnová jednotka jest představována kouskem kovu s vlastní hodnotou směnnou, dán jest vztah mezi cenovou hladinou a penězi směnnou relací drahého kovu ke všem ostatním statkům. Tato směnná relace může podléhati výkyvům jak na straně statků, tak na straně měnového kovu, který jest ovlivňován jednak poptávkou po něm, jednak množstvím, které je k účelům měnovým k dispozici, a jeho každoročním doplňováním. Zde se setkáváme se zajímavými vývody u autora, který popírá správnost Fisherovy teorie o rychlosti oběhu a jejím vlivu na kupní sílu peněžní jednotky; vrátíme se k nim ještě na příslušném místě. Zatím však dochází k závěru, že v těch měnových soustavách, v nichž je měnová jednotka dána určitým obsahem volně razitelného kovu, všeobecná hladina cenová jest v nepřímé závislosti na směnné hodnotě tohoto kovu, která je zase

dána zcela obdobnými zákony jako hodnota každého jiného statku. Cannan upozorňuje opět, že ta závislost je vzájemná a že změny jsou možné na obou stranách. Nejen tedy zvýšená poptávka po zlatě zvýší jeho stranu a stlačí tím všeobecnou hladinu cenovou, nýbrž také naopak velká potřeba statků a jí odpovídající poptávka po nich může snížit cenu zlata a tím podporovati naopak vzestup cen, jak tomu bylo ku př. za světové války ve státech, které si udržely zlatý standard.

Jako další případ studuje Cannan země, kde měnová jednotka dána je určitým množstvím kovu, avšak volná ražba není přípustná a měnová jednotka udržována jest regulací výdeje nad hodnotou svého kovového obsahu. Začíná svůj výklad s hlediska systematického ne úplně správně příkladem dvojité měny nepravé a přechází pak k výkladům, které spadají vlastně pod otázku, čím je dána hodnota *drobných*, jak je patrné také ze zakončení kapitoly, kde přechází přímo k měně papírové.

Valná část této třetí části zabývá se pak vlastně problémem *převýdeje* papírových peněz a polemikou se zastánci rozšiřování oběživa; dochází pak k závěru, že tam, kde obsah měnové jednotky není dán určitým množstvím kovu, její kupní síla a hladina cenová (což jest v obráceném poměru totéž) závisí na vůli těch, kdož mají výdej oběživa v rukou. V době, kdy byla tato kniha po prvé vydávána, t. j. na sklonku světové války, byla v Anglii suspendována směnitelnost bankovek za zlato a ministerstvo financí (Treasury) samo tisklo státovek (Currency Notes), populárně zvané Treasury Notes. Prof. Cannanovi jde tedy o to, aby ukázal vládě, v jejichž rukou leží tvoření cenové hladiny, následky převýdeje a současně poukázal na její odpovědnost vyvrácením názoru, že výdej oběživa je nekontrolovatelný.

Vlastní podnět k vyličeným vývodům dán byl tedy problémy čistě časovými. Ale zásady z nich dedukované mají platnost všeobecnou a také na pozdějších vydáních knihy nebylo mnoho měněno.

V druhé polovině knihy obírá se autor některými důsledky ze zmíněných zásad plynoucími, zejména jejich poměrem k teorii kvantitní a otázkou, jaký vliv má na kupní sílu peněz poptávka po nich, která vlastně byla osou jeho výkladů i v první části. Zde se však setkáváme s vývody o rychlosti oběhu, s nimiž nelze souhlasiti. Cannan dokazuje, že rychlost, kterou peníze obíhají, tedy mění majitele, není rozhodnou pro jejich kupní sílu, protože poptávka po penězích má na jejich kupní sílu vliv pouze tehdy, vychází-li od lidí, kteří chtějí peníze *podržet*, nikoliv od těch, kteří je zase chtějí dát dále. Toto svoje tvrzení ilustruje pak příkladem, že také cenu ku př. domů neurčuje poptávka spekulace, nýbrž poptávka těch, kteří si je chtějí koupit a ponechat. Tato paralela je v první řadě pojmově nesprávná a je vyvrácena ku př. denní zkušeností z efektových burs, kde právě spekulace poptávky způsobují ty největší haussy. Ale je také přímo v rozporu s vývody Cannanovými v první části, kde tvrdí, že při daném počtu domů (v obdobném případě) je poptávka tím větší, čím větší je počet lidí, kteří vlastní jednotlivé domy. Zvyšují skutečně poptávku ti, kdož domy vlastní a chtějí si je nechat? Nikoliv, nýbrž právě ti, kteří buď jich ještě nemají, nebo chtějí svoje domy směniti, tedy dají do oběhu. Otázka zasluhovala by zevrubnějších úvah, které by však překročily rámec tohoto pojednání.

Dílo končí výkladem o vlivu bank a jejich úvěrové politiky na tvoření cen. Také zde by zasloužilo mnoho tvrzení polemiky, zejména pokud jde o otázku bankovních úvěrů a jejich vztahu k množství oběživa. V části třetí, přidané spolu s některými kapitolami části druhé v roce 1923, obírá se autor nejnovějšími zkušenostmi s tvořením »papírových cen«, jakož i speciálně anglickými otázkami emisní techniky státovek po světové válce a zrušením zlatého standardu v roce 1931.

Dr. Jaroslav Marcha.

JUDr. LÚDEVÍT KNAPPEK: *Obsadzovanie uhorských biskupstiev od X. do konca XIV. storočia so zvláštnym zreteľom na papežské zásahy a na postavenie uhorských kráľov.* — Knihovna právnickej fakulty univerzity Komenského v Bratislave. Sv. 42 Bratislava 1934, str. 265, 50 Kč. — Autor vydáva na základě dlouholetých studií monografii o otázce, kterou maďarská historiografie právní i církevní značně zkreslovala. Základním problémem knihy jest otázka pravomoci sv. Štěpána ve věcech církevních. V tomto směru byly hájeny v maďarské odborné literatuře these dvě: jedna (sledující politický cíl dosažení široké autonomie katolické církve v bývalých Uhrách), zastávaná katolickými historiky, tvrdila, že sv. Štěpán obdržel *pro svoji osobu* od kurie hodnost legáta a latere, jež mu dovolila *de iure* (sc. canonico) platně vykonati velké dílo založení organisace církevní v Uhrách. Druhá these, hájená liberálními právními historiky (hlavně Timonem), hlásala, že sv. Štěpán obdržel uvedenou hodnost jako král uherský i pro své nástupce a vyvozovala z této pravomoci legata vrchní patronátní právo uherských králů. Při svém zásadním předpokladu setrvaly oba směry (nejmě však druhý) i po nezvratném důkazu podvrženosti »bully Silvestra II.«. Knapppek postavil se k oběma míněním na kritické stanovisko novějších českých historiků, zejména Chaloupeckého. Po věcném rozboru zpráv pramenů jeví se autoru zakladatelská činnost sv. Štěpána jako výslednice Štěpánovy (veřejnoprávní) moci vládní a skutečného (soukromoprávního) vlastnictví nad kostely, které byl sám založil. Zde arci bylo by terminologií Knappkově vytknouti určitý modernisující ráz: V Uhrách svatoštěpánských, v zemi nepřilíši dlouho dobyté (necelých sto let), vládlo tehdy pravděpodobně *rudimentární* pojetí vlastnické (soukromoprávní) moci panovníkovy (což autor sám implicity praví na str. 78—80), kdežto pojetí veřejnoprávní moci královny mohlo se ujasnití jen několika málo soudobým vzdělaným klerikům. Pojetí postavení sv. Štěpána umožňuje pak Knappkovi střízlivé vylíčení doby faktické převahy královského vlivu na obsazování biskupství (do konce XII. stol.). Autor se zde rozchází se směrem katolických historiků a dokazuje, že ještě ve stol. XII., které pro kusost zpráv působilo historikům mnoho obtíží, princip obsazování biskupství uherských volbou kapitul nezvítězil, ale že si razil těžce cestu, jakkoliv se někteří panovníci vzdali aspoň svévolných zásahů do obsazování biskupství.

V druhé části své knihy, líčící pronikání svobodné volby kapitulou a vzrůst papežských zásahů ve stol. XIII. a XIV., dochází Knapppek k závěrům značně odlišným od názorů právní historie maďarské. Autor ukazuje na jednání Bely IV. s kurií o udělení legátské hodnosti pro krále uherského na území Bulharska, že celé chování uherských králů málo svědčí o tom, že si byli vědomi svého práva k hodnosti laického »legata a latere«. Naopak pokleslá moc králů uherských musí uznati ve XII. stol. princip volby kapitulou, k níž dává pouze souhlas. Panovníci žádají sice kurií, aby potvrdzovala, respektive jmenovala královky kandidáty na biskupství, avšak nikde není zmínky o *právu* krále na designování osoby. Knapppek dokazuje, že králové uherští jsou spokojeni, mohou-li své požadavky prosadit v tomto směru ve formě prosby, jíž kurie vyhovuje, zejména ve stol. XIV., kdy de facto jest zásada volby biskupa kapitulou vytlačena papežskými rezervacemi. Ostatně i reakce, která vznikla za Zikmunda proti papežskému obsazování biskupství, není ještě vedena ve jménu přesně formulované doktríny o královském vrchním patronátu, jejíž vznik spadá do doby pozdější.

K svému tvrzení, že Uhersko nemělo v obsazování biskupství nějakých privilegií, uvádí ještě autor okolnost, že biskupové uherští nebyli, jak bývalo dříve tvrzeno, osvobozeni od povinnosti platiti servitia papežské stolici za udělení úřadu.

Práce Knappkova nebyla nikterak lehká, uvážíme-li rozsáhlost pramenů i literatury. Přesto autor zvládl svůj úkol a dovedl, jak z výše uve-

deného je zřejmo, *projiti* úskalím sugesce názorů maďarské historické literatury. Knappek však mimo to zasadil řešení svého problému do rámce celocírkevního: srovnání s vývojem této otázky v ostatních státech katolických posílilo autorův kritický postoj k názorům dosavadním a přesto jej nesvedlo k nesprávnému generalisování. Před těmito rozhodnými přednostmi knihy mizí některá menší přehlédnutí (Otto Welf, nikoliv Wittelsbach, str. 77, dále uvedení v úřad arcibiskupa kaločského str. 87, pak str. 132, 138), avšak právem možno říci, že vše zabezpečuje této výborné a pečlivé práci trvalou cenu.

Doc. Dr. R. Wierer.

PROF. DR. FRITZ SANDER: *Das Problem der Demokratie*. Brno 1934, R. M. Rohrer, 8°, str. 144. — Autor definuje především svým způsobem některé základní pojmy: monarchie, republika, oligarchie, demokracie (rozeznává monokracii a monarchii, demokracii a demarchii atd., při čemž prvé jsou druhy státní moci, druhé druhy států). V demokracii jest lid subjektem původní státní moci. Vládne-li většina, je to podle S. už t. zv. quasidemokracie. V širším smyslu je demokracie moc lidu vykonávati vliv na výkon státní moci. Parlamentární republika je oligokracie osob od lidu periodicky volených. Je chyba, jestliže se na tuto státní formu vztahuje ideologie čisté demokracie. Chceme-li i na parlamentární republiku aplikovati pojem demokracie, musíme jej ještě dále rozšířiti. V tom případě znamená demokracie politicky významnou moc lidu voliti periodicky držitele moci. Autor rozlišuje dále několik typů demokracie (označuje je římskými číslicemi I—VIII). U prvního (čistá demokracie!) stává se normou jen jednohlasné usnesení lidu, tvořícího suverenní korporaci, u druhého usnesení většinou všech členů korporace atd. Volba držitelů moci s imperativním mandátem, volným mandátem (parlamentární republika) a volba jedince k výkonu státní moci jsou rovněž mezi těmito typy demokracie.

V další kapitole rozlišuje autor demokratismus a liberalismus. Prvý je mu uskutečňování politické svobody politickou rovností, druhý uskutečňování určité svobody omezením státní moci.

Poslední kapitola obsahuje reformní návrhy autorovy: S. je zřejmý nepřítel státu stran. Je dále nepřitelem »dogmatu o jednotě národa«, které prý umožňuje absolutismus parlamentní většiny proti národu.

Nové možnosti vidí buď v diktátorské výchově k jednotě národa (nacionální fašismus, diktatura proletariátu) nebo ve zřízení, které by respektovalo rozvrstvenost národa ne podle politické vůle občanů, která tu je jen ve velmi nepatrné míře, nýbrž podle potřeb lidu. V tomto směru navrhuje S. do podrobnosti zřízení 2 komor: komory stran a komory stavů, které mají obě o všech otázkách rozhodovati, dále novou organizační správu (okresní, krajský, zemský a říšský správní úřad) bez moci nařizovací a silnou vládu s prezidentem republiky v čele, která má subsidiární kompetenci zákonodárnou.

Pokud jde o theoretickou část knihy, nezdá se, že by ono množství autorem zavedených nových pojmů (demokracie vedle demarchie atd., 8 druhů demokracií), bylo nutné a že by problém zjednodušovalo a objasňovalo. Jeho praktické návrhy jsou diktovány zřejmě politickým přesvědčením autorovým. Pokud jde o jejich ideologický podklad a základní rysy, nejsou, jak patrné, nikterak nové; pokud jde o podrobnosti, nezdají se býti — i kdybychom uznali onen ideový podklad — právě prakticky nejproveditelnější. Mají totiž se Sandrovou teorií jedno společné: jsou poněkud složité. Vývody Sandrovy jsou nejsilnější tam, kde kritizuje demokratickou ideologii a demokraticko-parlamentární praxi. V každém případě jest tato kniha, už proto, že pochází od profesora ústavního práva na pražské německé universitě, který myslí v prvé řadě na poměry československé a který — alespoň in theoria — neopouští ideu demokracie, zajímavá i pro československého právníka, zabývajícího se ústavními

problémy. A zejména pro každého, komu záleží na osudu demokracie, ať už je s autorem přesvědčen o tom, »dass wir zu neuen Staatsformen vorwärtsschreiten müssen« či nikoliv. —r.

FERDINAND PEROUTKA: *Budování státu*. — Praha. Borový (vydání v sešitech). — Nový, již třetí díl (a to 4. svazek) Peroutkova díla, který počal vycházeti již v létě 1934, v prvních svých sešitech (seš. 43—51) dotýká se některých velmi aktuálních popřevratových otázek. Ponechám-li stranou hned vstupní kapitolu o vzniku *Československé církve* a boji reformistických směrů jako stať politickou, ač se v ní v mnoha bodech autor dotýká otázek vysloveně kanonicko-právních nebo konfesně-právních, je nutno se zmíniti o *ústavě z r. 1920*. Peroutka se tu vůbec po prvé pokusil shrnout v jeden celek líčení politických dějů kolem zrodu ústavy. Tak velmi dobře poukazuje na boje, kterými prošla osnova ústavy a poměrně jednoduchými prostředky se mu podařilo vylíčit dramatickou známou scénu s preambulem Herbenovým. A jeho závěrečná slova této kapitoly: »Dobrá ústava musí býti doplněna dobrou politikou« by měla býti nejen spravedlivou chválou naší ústavní listiny, nýbrž i důtklivou výstrahou našim politikům. Na tuto kapitolu navazuje stať o *dvoukomorovém systému*, politickou to kritiku zejména senátu, nikoliv však lichotivou, neboť zcela otevřeně vyslovuje, že »politické strany vidí v něm důstojné zaopatření pro své vysloužilé politiky, o které by se musily s mnohými starostmi postarat jinak, kdyby nebylo tohoto vznešeného pensijního ústavu«. Autor pak sleduje nejdůležitější úseky naší ústavní listiny a podává je s hlediska politického, čímž ovšem se osvětluje i mnoho se stanoviska právního vývoje. Tak se rozhovuje o *prezidentovi*, nynějším i budoucím, pak o *volebním soudu*, *volebním řádu* a konečně o *jazykovém zákoně*. Zcela ovšem historická je kapitola *Země či župy?*, tím však důležitější pro právníka, poněvadž jde o část našeho právního řádu eminentně zajímavou, která se sice realizovala v zákoně, která však zůstala jen na papíře. Konečně v nejnovějším sešitě poměrně velmi podrobně probírá problém *Podkarpatské Rusi*. Jako ve všech kapitolách, tak i v této se neobmezuje jen na charakteristiku z doby 1920, nýbrž připojuje svoje poznámky podle dalšího vývoje. Č a.

Dr. JOSEF MACŮREK: *Dějiny Maďarů a uherského státu*. (Se 14 mapkami.) V Praze 1934, str. 344, cena Kč 85.—. (Vysokoškolské rukověti. Řada spisů duchovědných sv. 1.) — Docent Karlovej Univezity Dr. Macůrek přehladným spísaním dejin Maďarov a uhorského štátu podujal sa veľmi zodpovednej práce. Možno však napred povedať, že svojho úkolu zhostil sa zdárne, lebo opravdu veľmi prehľadne a so znalosťou prameňov i príslušnej literatúry, a to aj najnovšej, zmôhol materiál veľmi obsiahly. V predmluve svojej práce správne pripomína, že »dejiny Maďarov a dejiny uhorského štátu bývajú v historickej literatúre stotožňované, nakoľko všetko to, čo sa dialo v Uhrách, pripisované bolo iba Maďarom bez náležitého zreteľu na historicko-politické poslanie ostatných národov bývajúcich v bývalom kráľovstve koruny svätostefanskej. Autor vzal si preto za úkol sledovať nielen politické osudy Maďarov, ale zároveň prihliadať k tomu, »pokiaľ iné národy uhorské zasahovali do politického vývoja uhorského štátneho útvaru«.

V úvode zabýva sa s pojmom uhorského štátu a poukazuje, jak iabilným útvarom bol až do najnovšej doby. Zároveň veľmi prehľadne podáva aj vývoj maďarskej historiografie a priliehavo ju tiež oceňuje. V ďalších veľkých šiestich kapitolách, delených na podkapitoly, probiera politické i sociálne dejiny Maďarov a uhorského štátu od príchodu Maďarov do dunajskej kotliny až do rozpadnutia uhorského štátu, berúc tiež náležitý zreteľ na osudy stredného Podunaja pred príchodom Maďarov. Už

na prvý pohľad vidno, že rozdelenie práce resp. jednotlivých dobových úsekov koresponduje s tradičným chápaním period uhorských dejín.

V kapitole o »Dobe patriarchálneho absolutizmu a počiatkov stavovského hnutia« rozdelenej na päť podkapitol, pojednáva o počiatkovej primitívnej organizácii maďarských kmeňov, ich vpádu do dunajskej nížiny, prvotnom štátnom zriadení, svätoštetfanskej kristianizácii a legislatíve. Prihlada tiež k počiatkom stavovského hnutia a k národnostným pomerom. Cez to, že kapitoly sú pomerne veľmi stručné, preca aspoň kaleidoskopicky načrtáva jednotlivé dôležité momenty z prvých počiatkov uhorského štátu.

V kapitole o »Počiatkoch feudálneho zriadenia a medzistavovských zápasov« so šiestmi podkapitolami, zaoberá sa z rozkladom ríše za vlády posledných Árpádovcov, reformnými snahami Anjouovcov, rozmachom stavovskej moci a antagonizmom medzi nižšou a vyššou šľachtou. Niemenj zaujímavá je stať o národnostných pomeroch v XIII. až XV. storočí. Treba len ľutovať, že autor plastickejšie nevykreslil politické i kultúrne styky severo-západných Uhier (Slovenska) s historickými zväzmi, najmä v dobe lucemburskej a za vlády Hunyadovcov.

O reformácii a rekatolizácii Uhier a s ňou súvisiace nábožensko-sociálne povstania Bočkayho, Bethlena a Rákoczyho, opisuje v kapitole »Doba reformácie a protireformácie«. Táto kapitola sa nám pozdáva za najzdarilejšiu, lebo veľmi prehľadne podáva všetky tie spletené myšlienkové a politické prúdy, ktoré zmietaly Uhrami v XVII. a XVIII. storočí.

Revolučné roky 1848/49 a ich jozefínsky prolog zachycuje kapitola »Doba obrodnenia a revolúcie«. Bližšie charakterizujúci vliv liberalizmu na uhorskú politiku, autor nie celkom správne osvetľuje postavu Kossutha. Píše, »požiadavky ním (t. j. Kossuthom) znovu a znovu prednášané, boly pre neho iba púhym heslom, ktorým sa pokúšal dobyť si ďalšiu popularitu medzi zástupcami šľachty na sneme.« Práve naopak. Kossuth sa nezastavoval len pri zrušení poddanstva, ale chcel pôvodne zbaviť uhorskú šľachtu všetkých jej výhod a výsad. Jeho radikalizmus sa nezastavoval na žiadnej ideovej prekážke; preto pri sledovaní svojich cieľov nefakal sa ani násilných prostriedkov, ba ich použitie pokladal za celkom oprávnené už na základe teórie prirodzeno-právnej. Keď teda objektívne posudzujeme činnosť Kossuthovu pred rokom 1848, vidíme, že je nespornou jeho zásluhou, že jako reprezentant demokratickej strany hlásajúcej rozsiahle štátoprávne i sociálne reformy, svojim nesmiernym vlivom vybojoval pre Uhry parlamentárnu vládu a zrušenie nevoľníctva.

V poslednej kapitole autor preberá »Obdobie dualizmu« a najnovšie udalosti až po rozklad Uhier. Hoci je ešte veľmi, nespodné jasne a objektívne podať spád posledných udalostí, najmä pre nedostatok náležitých časového odstupu, preca autor prehľadne a presvedčivo líči vyvrcholenie maďarizačných snáh, nastávšich po rakúsko-uhorskom vyrovnaní a politické udalosti s nimi súvisiace. Je to síce podané iba v náčrtku a skôr popisne bez hlbšieho skúmania príčinného vzťahu, avšak podáva aspoň kostru, refaz jednotlivých zjavov uhorského politického života, ktorého posledným článkom bol chaos z konca roku 1918.

Veľmi podrobný a prehľadný register menný a vecný a názorné mapky len zvyšujú cenu a používateľnosť knihy. Dr. J. Holák.

Dr. JAROSLAV ČULÍK: *Sbirka vzorců notářských listin k notářskému řádu*. Praha 1934. Cena váz. Kč 80.—*) — Upravitel pro praxi použitelnou sbírku vzorců listin nebo podání není nikterak lehká věc. O tom jsme se přesvědčili znova při podrobném prohlédnutí výše uvedených sbírek.

*) Recenze této knihy byla již uveřejněna v tomto ročníku str. 94. Než přece redakce vzhledem k závažnosti věci vrací se k ní znovu recenzí druhou.

Autor sestavil nejprve »hlavy« notářských listin a pak ve druhém díle sestavil některé typy smluv, které se ve formě notářského spisu vyhotovují. Co se týče prvního dílu, který obsahuje pouze závěry a konce jednotlivých notářských listin, postrádáme u nich vysvětlení jednotlivých typů podle notářského řádu, aby byl dán návod k samostatnému myšlení pro případ, který v knize snad uveden není. Stejnou vadou trpí zejména druhý díl, kde — zdá se nám — bez ladu jsou uvedeny jednotlivé smlouvy, které snad měly pro ten který případ v praxi správnou textaci, avšak jako vzor jsou bez praktické ceny. Aby se mohlo vzoru uživati, musí býti v podobné sbírce uveden prototyp, jakýsi uměle vykonstruovaný případ, který by měl obsahovati všechny možné eventualy, aby ten, kdo vzoru užívá, byl jím upozorněn na tu kterou možnost. Jinak vzor nemá ceny. Jak vzor vypadáti nemá, uvádíme z knihy jen namátkou vzor č. 161, který snad pro daný případ byl správný, ale jako obecný vzor jest bez ceny. Upravovatel vzorců musí si počínati jako matematik, který z konkrétních výpočtů stanoví obecný vzorec.

Kniha však má i značné věcné chyby, které, kdyby se opakovaly v konkrétním případě, mohly by vésti ke značným nepříjemnostem. V tomto směru poukazujeme na vzor 50, kde oproti zákonu se vzdávají strany práva odvolati poslední pořízení a kde se přijímá dědický slib (smlouvou dědickou) i ohledně $\frac{1}{4}$ pozůstalosti odkázané, rovněž tak chybně ve vzoru 140, avšak správně ve vzoru 138.

Ve vzoru 127 se zřizuje věno rodičům nevěsty (viz však § 1218 ob. zák. obč.). Ve vzoru 145 a) doporučuje se zřízení smlouvy o dobrovolném rozvodu (oproti § 93 ob. zák. obč.) a i jinak se zhotovuje smlouva contra bonos mores: Oba manželé prohlašují, že se zavazují podepsati konečnou žádost o dobrovolný rozvod a po uplynutí zákonné lhůty také žádost za rozlukou manželství (!). Smlouva uvedená ve vzoru 150 jest zcela zbytečná, jelikož by se nedala vtělit do pozemkových knih, neboť schází intabulační doložka. Vadná jest intabulační doložka ve vzoru 156 i u 127. Podle našeho názoru není možno zříditi vykonatelný notářský úpis při kauční hypotéce (vzor č. 162), ježto není a nemůže býti při zřizování listiny nikdy známo, kolik v konkrétním případě jest dlužník vůbec dlužen a nebylo by možno vésti podle takového notářského spisu exekuci vůbec. Vzor 133 v té formě jak jest, nezdá se nám příhodný, ježto se může uzavřít hned právní jednání pod podmínkou odkládací a také se nám nezdá správná poznámka, že by se toto jednání nemuselo přihlašovati k poplatkům, když ani v listině není uvedeno jasně a bezesporně, že strany nechtí býti vázány před sepsáním definitivní smlouvy. Jak známo, i punktace podléhají poplatku (§ 37 popl. zák.). Tím přecházíme však k hlavní závadě knihy a to nebezpečné, ježto notáři ručí osobně za poplatky, totiž k poplatkům. Chce-li vydavatel vzorců vůbec ke vzorcům připojiti poučení o poplatcích, pak máme za to, že musí býti jednak důsledný, to jest u každého vzoru a že musí také dáti radu správnou. Chybný postup při poplatku ze smlouvy má pak dalekosáhlé důsledky pro toho, kdo podle toho návodu se řídí. Víme také, jak jest obtížné dáti výklad tak roztržitého právního oboru jako jest právo poplatkové. Než přece chyby, které jsou v knize, jsou takové, že bychom se báli na ni se spolehnouti. Tak u vzoru 126 a jiných podobných (129, 130, 132 atd.) jest uvedeno, že neplatí se poplatky přímo, že nutno vyčkati, až budou vyměřeny a přece podle § 3 poplatkové novely z roku 1933 (č. 65 a 66 Sb. z. a n.) nutno platiti převodní poplatek ze smluv trhových (postupních) o nemovitostech bez vyměření, ovšem jen pokud poplatek připadá na trhovou (postupní) cenu. U vzoru 127 nutno proto platiti poplatek bez vyměření z Kč 300.000.— do 40 dnů (ovšem po splnění výminky) a mutatis mutandis i u vzorů jiných. Nezaplacení má známé následky ručební. U vzoru 162 jest sice poměrně správně uvedeno poplatkové poučení (chybí ovšem návod, že při dlužních úpisech vyžadujících kolký do Kč 300.— musí se

nalepiti na listinu, jinak ohlašovati), avšak již u vzoru 163 není ani slova o poplatcích, takže by se mohlo míti z to, že taková listina vůbec poplatku nepodléhá. Naprosto nesprávné jest poučení také u vzoru 144 (»spis jest ohlásiti z opatrnosti (?) bernímu úřadu a do 40 dnů zaslati, anebo možno poplatek hned nalepiti v kolcích«, i u Kč 1000.—?). Právní listiny se ohlašují z povinnosti, nikoliv z pouhé opatrnosti. Totéž u vzoru 158. V některých případech se doporučuje, aby se smlouva přihlásila do 14 dnů zemskému inspektorátu (v Praze magistrátu), což ani není správné, jelikož i jiná města než Praha mají povoleno dávku z přírůstků sama vybíratí — avšak jinde opět o tom není ani zmínky. A taková nedůslednost jest stále. Nikdy nevíte, zda nebylo něco zapomenuto. Z jakého důvodu se u vzoru 159 (smlouva osvojovací) doporučuje kolek Kč 20.—, není nám známo. Naproti tomu však žádost za schválení osvojení (vzor 159 a) má pouze kolek Kč 5.— (a k tomu ještě přepsaný na soudním podání) místo Kč 20.— a chybí vůbec kolek na usnesení Kč 50.— (položka 29 soudních poplatků) a pod. I když by se dalo jinak smířiti se s materiálními závadami, rady poplatkové ve sbírce uvedené jsou toho druhu, že ji činí neuživatelnou pro praxi, nebo jen s velkým rizikem. Věc si nedovedeme jinak představití, než že poplatková ustanovení byla dána do knihy v poslední chvíli bez dostatečné péle. Grafická výprava knihy jest pěkná, avšak cena Kč 80.— značná.

Dr. Karel Novák.

SPEKTATOR: Jednotliveký obchod a družstevnictví konsumní a zemědělské. Nákl. Barvič & Novotný v Brně 1934, str. 61, cena neuvedena. — Autor vidí v rozmáhajícím se kolektivistickém principu veliké nebezpečí pro soukromé podnikání, zejména pro jednotliveký obchod. Nejsilněji tu konkuruje družstevnictví spotřební a zemědělské. Spotřební družstevnictví opatřuje denní potřeby osvojeným spotřebitelům při společném nákupu za nejnižší ceny s vyloučením podnikatelského zisku. Zemědělské družstevnictví zpeněžuje zemědělské výrobky a opatřuje potřeby pro zemědělské podnikání. Kniha sleduje historický vývoj obou těchto hnutí a statisticky dokazuje veliké obraty, o něž jednotliveký obchod přichází. Největší ránu soukromému obchodu podle autorova tvrzení zasadil stát podporou družstevnictví a totiž poskytováním bezúročných zápujček, které nebyly vráceny, sanacemi a subwencemi. Družstevnictví byto podporováno i nepřímou regulací dovozu a zřizováním dovozních syndikátů. Účast družstevního podnikání na distribuci zboží je značná a obnáší přibližně 15.16—18.27% celkové tržby a zásobovala asi 2½ milionu veškerého obyvatelstva. Velmi značné jsou daňové výhody družstev. Konsumní družstva železniční mají veliké slevy na železničním dopravném. I v oboru práva poplatkového požívají družstva velikých výhod (při kolkování). Odpor proti daňovým výhodám družstev je nejen u nás, ale i v cizině (v Rakousku, Francii a Anglii), kde výhody družstev ponejvíce odstraněny, čímž byla družstva postavena co do soutěžitosti na roveň soukromému obchodu.

Kniha, která je obranou soukromého podnikání v oboru obchodním, podává ve své poslední kapitole všeobecné srovnání podnikání soukromého a družstevního. Důležité je konstatování, že prodejní ceny družstev nejsou všeobecně nižší a že pokud máme na mysli zboží téže kvality není podstatného rozdílu v obou družích cenových hladin. Podle autorova názoru družstevnictví vede k oslabení soukromého podnikání, které bylo a zůstane hybnou pákou všeho pokroku hospodářského a kulturního. — Autor apeluje ke konci svého pojednání i na průmysl, aby se rovněž vzepřel družstevnímu rozvoji na poli výroby, ježto jest jím stejně jako obchod ohrožen.

Dr. Reichert.

JUDr. KAREL GERLICH: Rozvod, rozluka, alimenty. Předpisy upravující manželství, rozvod, rozluku, neplatnost manželství, právní poměry rozvedených a rozloučených manželů, výživné, osvojení a právní poměry dětí. — Praha, 1934. Nákladem Právnického knihkupectví a nakladatelství. Str. 430, 16°. — Doc. Dr. Gerlich upravuje a opatřuje poznámkami a

judikaturou právní předpisy o rozvodu, rozluce a alimentech. V podrobnostech podává autor v části prvé předpisy platné na celém území republiky (větší část manželské novely, alimentární zákon, zákon o osvojení a zákon o ochraně dětí v cizí péči a dětí nemanželských, jakož i přehled mezinárodního práva soukromého). Druhá část uvádí předpisy platné v zemích historických (menší část manželské novely, příslušné předpisy občanského zákoníka a předpisy o řízení ve věcech manželských). Třetí část obsahuje předpisy platné na Slovensku a Podkarpatské Rusi (manželský zákon z r. 1894, zákon o řízení ve věcech manželských a zákon o úpravě poručenských a opatrovnických záležitostí). V části čtvrté jsou tabulky pro výpočet kritické doby početí a narození dítěte, jakož i příklady žalob, žádostí a návrhů v uvedené sféře. Na konci knihy je připojen časový rejstřík právních předpisů a abecední ukazatel. Komentované vydání Gerlichovo je velmi důkladně a svědomitě sestaveno a bude vítanou příručkou pro praktické právníky ve věcech rozvodových, rozlukových a alimentárních.

Dr. Wierer.

PRÁVO ČESKOSLOVENSKÉ. *Sešit 5.* obsahuje především komentář k zákonu, č. 117/1934, jímž byl novelisován zákon o *pensijním pojištění* sokromých zaměstnanců. Autorem rozboru je dr. *Jan Gallas*, ředitel Všeobecného pensijního ústavu. Úplné znění zákona o pensijním pojištění po novele otištěno není, autor se omezuje jen na výklad změn novelou přivedených, jehož názornost podporuje praktickými příklady. Prodloužení platnosti t. zv. *zmocňovacího zákona* do 30. VI. 1935 a některé obsahové změny jeho jsou předmětem dalšího příspěvku z pera dra *Emila Soboty*. Za textem zákona č. 109/1934, doprovázeným citáty z důvodové zprávy, zařaděny jsou stručné »poznámky k zákonu«, zabývající se jmenovitě otázkou obsahového rozšíření zmocnění, nastalého novou úpravou. Obsah čísla ukončen je výnosy ministerstva financí a výběrem z judikatury nejvyššího správ. soudu ve věcech finančních.

Sešit 7. věnován je rozboru zákona 147/1934 o zabezpečení nároků pojistníků v soukromém pojištění. Autorem vysvětlivek je dr. J. Husserie. S poznámkami dra K. Louly je zde dále publikováno vládní nařízení 142/1934 o exekuční ochraně v okresích zvlášť těžce neúrodou postižených. Bez komentáře otištěn je nový výpovědní a stěhovací řád pro zemi Českou (119/34) a Slovenskou (120/34). Dobrým počinem je stručný přehled méně důležitých norem v příslušném období ve Sbírce zákonů a nařízení publikovaných.

Sešit 9. obsahuje komentář k novému znění zákona o ochraně čsl. měny, obsaženému ve vyhlášce ministerstva financí 141/1934. Autorem je doc. dr. Antonín B a s c h. Výklad k vládnímu nařízení č. 202/34 a opatřením Národní banky čs. č. 203/34 a 206/34 sb. o soupisu a povinné nabídce peněžních hodnot a drahých kovů podává dr. Jan K o z á k. Výňatky z materiálů doprovázeny jsou jednak vládním nař. č. 159/34 o daňových úlevách pro jisté osoby, jednak vlád. nař. 160/1934 o bytovém hospodářství obcí a stavebních sdružení. Svazek je ukončen výběrem z finanční judikatury nejv. správ. soudu.

Kert.

PROF. DR. FRANTIŠEK KOLÁČEK: *Zeměpis Československa*. — Vydal Melantrich (Praha 1934, str. 283) jako I. svazek přírodovědecké řady vysokoškolských rukovětí. — Po dlouhé době vyšlo tak zase první podrobnější dílo speciálně o zeměpisu našeho státu; tentokráté dílo, jehož autorem je učenitý profesor, který se již dlouho obírá se zvláštní důkladností a pečlivostí různými otázkami zeměpisu Československa se dotýkajícími. Svěřilo tedy nakladatelství Melantrich první svazek svých vysokoškolských rukovětí osobě nad jiné povolané. — Dílo je rozvrženo na několik oddílů a je omezeno pouze na všeobecnou část zeměpisu Československa (popis jednotlivých krajů nepojal autor z důvodů technických a

metodických do knihy). V I. oddíle, kde je pojednáno o všeobecné vlastnosti Československa, je popsána poloha státu (zdůrazňována hlavně jeho poloha na rozhraní kulturní oblasti západoevropské a východoevropské) a obsáhlému rozboru jsou podrobeny hranice Československa. Hlavně kapitola o tlaku sousedů (str. 23) bude zajímat i právnický: podle mínění spisovatele nerozhoduje o tlaku prostá lidnatost souseda, jako spíše číselný poměr prosté lidnatosti k ploše státu (hustota obyvatelstva). Oddíl II. obsahuje horopisný obraz Československa (vzhledem k rozsahu díla snad trochu krátký), popis jeho podnebí a vodopis. Největší část knihy je pak věnována obyvatelstvu, o kterém je pojednáno ve III. oddíle. Pohyb obyvatelstva v letech 1921—1930 je tu srovnáván s pohybem obyvatelstva dvěma předcházejících desetiletí, poměr pohlaví v roce 1930 s tímto poměrem v letech 1921 a 1910 a věk obyvatelstva podán na základě výsledků sčítání lidu z r. 1921 (což vyplývá jen z bibliografických poznámek v textu a pod čarou a není nikde — jistě omylem — výslovně uvedeno). Hodně místa je pak věnováno poměrům národnostním. Úvodní staf k příslušné kapitole podává stručné vysvětlení o praxi při sčítání (za Rakouska — řeč obcovací; nyní — národnost) a v dalších státech probírá autor jak národnostní poměry (před válkou, r. 1921 a r. 1930) v úhrnu, tak i poměry, týkající se té které národnosti samostatně. Je tu objektivně pojednáno o národnostních hranicích a důrazně odmítnuty všechny stranické úvahy a pochyby o nesprávnosti čsl. sčítání lidu (z nichž uvádíme hlavně tendenční vývody Hassingrovy). A tak část, ve které autor pojednává o národnostních poměrech, je jednou z nejzajímavějších a nejpřesněji psaných částí díla vůbec. Náboženské poměry, vzdělanost obyvatelstva a jeho zaměstnání je probráno pochopitelně již mnohem stručněji.

Další oddíl o sídelním zeměpisu Československa (poloha sídel, půdorys a nárys sídel a velikost sídel) přináší hojnost původních a nových myšlenek; poměrně velmi málo místa je však věnováno (bohužel!) hospodářským poměrům našeho státu. Dalo by se snad namítnouti, že pro účely, které byly popudem k vydání knihy (t. j. účely studijní), také informace o hospodářských poměrech v tom rozsahu, jak jsou v Koláčkově díle uvedeny, dostačí. Ale zmiňuje-li se autor s takovou důkladností a pečlivostí na př. o poměrech národnostních, neměl by ponechat bez podrobnějšího rozboru ani poměry hospodářské, nesporně stejně důležité a zajímavé. A zde také autor nečerpá z údajů poslední doby, nýbrž omezuje se na stav, který byl před světovou krizí a čerpá z dat platných pro rok 1927 a 1928. Kapitolou o přírodních krajinách československých a obsáznou, byť rozsahem krátkou, kapitolou o mapách československých končí autor dílo, které je doplněno několika obrazy v textu a řadou mapových příloh. Barevná mapa připojená na konci knihy je dílem Dra F. Macháta a je jistě staršího data, čímž lze si vysvětliti, že její text na některých místech nesouhlasí s textem názvů uvedených v knize. I jinak vloudilo se do knihy několik omylů. Chceme předpokládati, že se u autora svědomitosti a pečlivosti prof. Kolářka z valné části jedná jen o přehlédnuté chyby tiskové (tak na př. str. 168 — počet pravoslavných nečiní 9.90%, nýbrž 9.90/100; str. 22 — Bratislavské předmostí neměří přece 500 km², když obvod obou okresů Bratislavy, město i venkov, měří dohromady 483 km²; str. 244 — udání hodnoty našeho zahraničí. obchodu v milionech místo v miliardách atp.). Těžko však lze vysvětliti tiskovým omylem větu: »Bankovní ústav při ministerstvu financí vydává papírové peníze« (str. 245). — Ale v celku lze přesto říci, že dílo může přístupně a srozumitelně poučiti všechny ty, kdož se zajímají a potřebují poučení o zeměpisu našeho státu. Má-li však splnit svůj úkol stoprocentně, bude třeba odstraniti všechny tiskové chyby a jiná nedopatření, která jinak neinformovaného čtenáře lehce uvádí v omyl a vedou k nesprávné představě o skutečnosti. Zdá se, že dílo bylo psáno trochu nakvap.

EMIL HOLÍK: *Dávka za úřední úkony ve věcech správních. Obecní dávky.* — Praha, 1934. Malá 8°. Nákladem Čs. Kompasu. Str. 518. Cena? — První oddíl knihy, který jest věnován dávčákům za úřední úkony, jest rozdělen na část všeobecnou, v níž jest probrán předmět dávky, podnět dávky, výměra a základ dávky atd. a část zvláštní, která obsahuje dávčkové řády v abecedním seznamu hesel. Druhý oddíl, jehož předmětem jsou obecní dávky, má čtyři pododdíly: náhrady (konkurenční příspěvky), přírážky a dávky a poplatky obecní. První dva pododdíly probírají hlavní pojmy (pojem náhrady, schválení dohod atd., druhy přírážek, povolování jich a pod.), druhé dva zase obsahují všeobecnou část s texty podstatných právních ustanovení a za nimi abecední seznam hesel.

Systém jest zde tedy podobný jako v Holíkově-Tušově Poplatkovém rádcí; jde o příručku v pravém smyslu, jež slouží běžné informaci, nikoliv ovšem důkladnějšímu studiu. Hlavní její cena jest v tom, že rozsáhlý materiál jest zde abecedně nebo zase podle nejdůležitějších pojmů sestaven, takže se lze zde rychle poučiti; nechybí ani výklady autorů.

U dávek za úřední úkony byl vzat zřetel již i k vlád. nař. č. 253/1933 Sb.; probrán jest také — pokud zde přichází v úvahu — zákon č. 65/1933 Sb. Chronologický rejstřík jest velmi podrobný; informativní jest také věcný rejstřík.

Dr. K. Čakrt.

Dr. VÁCLAV VANĚČEK: *Kapitoly o právních dějinách Karlovy university.* — Praha. Všehrd, 1934, str. 131 in-8. — Vedle Vojtíškovy knížky o Karlově universitě vydal spolek čs. právníků nejnověji k historii pražské university druhou knihu, která vhodně doplňuje to, co bylo ve Vojtíškově nástinu naznačeno lapidárními rysy. Doc. Dr. Vaněček koná každoročně kolegium o právních otázkách, které se pojí k pražské universitě a nyní se nám dostává knižní otisk této přednášky. Je to souhrn desíti vybraných kapitol v časovém sledu od založení university od Karla IV. až po zákon Marešův. Vaněček správně stopuje normativní stránku úpravy universitního života s hlediska různých dob a tu bych rád podtrhl, že takovéto pojetí má vskutku svůj dobrý pedagogický smysl. Naproti tomu je nutno při kritickém zhodnocení Vaněčkovy knížky přiložit měřítko přednášky i na jeho výklady, které nejsou vždy stejnorodé, čehož sám autor je si dobře vědom, jak to připomíná v předmluvě. Jedině bych si přál bohatší citace literatury, která je podle stop ve výkladech dobře autorovi známá, kdežto výběr 11 publikací (na str. 124) je příliš úzký, stejně jako pouze citace Rashdallovy stati z Cambridge Medieval History a Drtinova článku z Ottova slovníku naučného (kde je literatura již velmi zastaralá) k evropským universitám je velice skoupá. Je nutno si uvědomiti, že vlastně v soupisu literatury je klíč pro další práci a mělo by býti studenstvo hojně k ní vedeno, aby se nespokojovalo prostým mechanickým převzetím, co se mu k věření předkládá.

Ze všech kapitol referent by rád vyzdvihl hlavně dvě poslední, které jsou typické pro Vaněčkovu pojetí a protože vlastně o tématech v ostatních kapitolách nalezneme poměrně snadno jinde poučení a to pravidelně podrobnější, kdežto v těchto dvou se zpracovávají otázky ne tak často probírané a zvláště ne v takovémto souhrnu norem. Je to jednak kapitola IX. o nejstarší organizaci pražského vysokého učení a jednak kapitola X. o nejstarších universitních nadáních pražských. V první kapitole vysvětluje pojmy »universitas, nationes, facultas« atd., v druhé pak sleduje majetkoprávní základ. Byť by autor nepodával vždy problematiky jednotlivých institutů, které není právě při universitě málo, přece v souhrnném uvedení do základů juristické konstrukce spatřuji nejdůležitější a nejužitečnější význam této publikace.

Ča.

Dr. ANTONÍN TOBIŠEK: *O volbě orgánů spořitelen.* Svaz čsl. spořitel. Praha, 1934, str. 133. — Autor (sekční šéf min. vnitra) podává v této praktické příručce přehledný výklad předpisů o volbě spořitelních

orgánů, t. j. o volbě výboru spořitelén, ředitelství, revisního odboru a jiných komitétů, komisí a orgánů, které se při spořitelénách podle jednacího řádu zřizují. Základem výkladů autorových je spořitelní zákon, stanovy spořitelén, předpisy řádu volení do obcí a jednací řády spořitelén. Autor přihlíží též hojně k judikatuře a uvádí nejdůležitější nálezy Nejv. správního soudu (mnohé nepublikované) ve zvláštní kapitole příručky. Spis je doplněn praktickými příklady, přehlednými tabulkami a vzorci volebních zápisů. Je cenným příspěvkem k naší chudé spořitelní literatuře. Kš.

ANTONÍN HARTMANN: *Zákon o soukromých zaměstnancích*. Nákl. Právnického knihkupectví a nakladatelství. Praha 1934, str. 420, 40 Kč. — Nový komentář obsahuje výklad zákona ze dne 11. července 1934, č. 154 Sb. z. a n., o pracovním poměru soukromých úředníků, obchodních pomocníků a jiných zaměstnanců v podobném postavení, a dále čtyři dodatky o statkových úřednících (zák. z 13. I. 1914, č. 9 ř. z. a zák. čl. XXVII 1900), o pracovní době (zák. z 19. XII. 1918, č. 91 Sb. o osmihodinové době pracovní; prováděcí nařízení k tomuto zákonu z 11. I. 1919, č. 11 Sb.; vl. nař. z 1. XII. 1921, č. 499 Sb. o úpravě pracovní doby v lékárnách a smlouva č. 80/1922 Sb. o omezení počtu pracovních hodin v prům. závodech), o nedělním klidu (zák. z 16. I. 1895, č. 21 ř. z., změněný a doplněný zákonem z 18. VII. 1905, č. 125 ř. z.; vl. nař. z 21. III. 1919 č. 150 Sb.; nař. min. sprav. z 30. VI. 1911, č. 129 ř. z.; zák. z 3. IV. 1925, č. 65 Sb., a zák. čl. XIII/1891) a o cizincích (zák. z 13. III. 1928, č. 39 Sb. o ochraně domácího trhu práce).

Zpracování tohoto komentáře liší se od obdobných prací autorových zejména obsáhlým teoretickým výkladem připojeným k jednotlivým paragrafům. Podkladem nového zákona zůstal zákon o obchodních pomocnících ze 16. ledna 1910, č. 20 ř. z., a mohl tedy autor přihlednouti k hojně judikatuře a literatuře k tomu zákonu se vztahující. Komentář, doplněný časovým a věcným přehledem, bude vítanou praktickou pomůckou. Kš.

Dr. JOSEF KAZIMOUR: *Státní péče o lesy v Čechách v letech 1754 až 1852*. Část I. Do válek napoleonských. — Praha. Zemědělské museum. 1933, str. 169 in-8. (Musej. publikace, 24.) — Loni zemřelý Josef Kazimour byl vážný historik a vyšel ze školy Pekařovy. Odtud je dobře znám z pečlivě vedených bibliografií historických. Jeho skutečnou zásluhou zůstává vedle toho organizace zemědělské práce historické, hlavně zemědělského musejnictví, které právě jemu vděčí za velkorysé, celostátní pojetí. Kazimour si však při své veliké činnosti veřejné i politické stírádal materiál pro podrobná monografická zpracování z agrárních dějin. V tom ho zastihla nenadálá smrt. Po jeho smrti pietně vydává zemědělské museum práci o státní péči o lesy. Je to zcela zpracované a dokončené dílo, bohatě provázené pramenným i literárním aparátem, z něhož je jasné vidět, jak vážně Kazimour pojímal svůj úkol agrárního historika.

Samotné téma je právnicky velmi zajímavé. Jde totiž o obor hospodářský, který byl normami regulován a právě tato záměrná péče státu je jakási červená nit, kterou autor sleduje s překvapující určitostí. Poměrně dosti záhy setkáváme se s počátky soustavnější péče o lesy se strany státu, třebaš jeho interes se zatím na poč. 16. stol. obmezuje jen na zásadu neztenčovat lesní plochy. Vzniká tu rozpor mezi zájmem veřejným a soukromým, který je diktován obchodem jak pro trh domácí, tak i na vývoz (zejm. do Šaska). Dřevo bylo jak surovina, tak i tovary z něho zhotovené (zejm. potaš) příliš důležité, poněvadž nebyly v hospodářství zavedeny náhradní hmoty, jako na př. pro stavby (kámen, cihly), topení (kamenné uhlí, rašelina), k nimž teprve až ve stol. 18. v akcích pro spoření dřívím se sahaló. Domácí obchod byl v Čechách zmonopolisován podskalskými pražskými obchodníky a stinné jeho strán-

ky se jen poněmáhlu podařilo odstraňovat, protože naproti tomu monopol udržuje poměrnou stabilitu cen. Vzrůst manufaktur, vznik nových pracovních odvětví (t. sklárny) a merkantilismus způsobují přímý nedostatek dříví, který má být vyvážen větším kácením v pohraničí. Než tu zase vystupuje zájem vojska, kterému lesy v josefínské taktice skýtají dobrý defenzivní prostředek. Setkáváme se tu proto s řadou norem, kterými se reguluje péče o stálé obnovování vymýcených lesů, starost o dobrou jakost (zavedení soustavy sečových, zákaz pastvy v podrostu a nových kulturách a pod.). Zápas podkalského monopolu s volným obchodem, který nakonec v duchu liberalistických zásahů vítězí, vede však ke konci 18. stol. ke značnému stoupání cen dříví. Stát se snaží svědomitě, aby péče o lesy byla co nejlepší, a tak jsme svědky nerovného zápasu. Stavbou kanálů (na př. švarcenerského na Šumavě), splavněním řek, zřízením ředitelství pro plavbu a vodní stavby (1773) má být zdokonalen obchod s dřívím a nejtýpčtější pro tento vážný zájem státu je zřízení stolice zemědělství při pražské universitě, na níž bylo při zkouškách předepsáno klásti i otázky z lesního hospodářství. Č. a.

TEXTOVÉ VYDÁNÍ PENSIJNÍHO POJIŠTĚNÍ SOUKROMÝCH ZAMĚSTNANCŮ VE ZNĚNÍ VŠECH ZÁKONNÝCH ZMĚN DO POSLEDNÍ DOBY, upravili Dr. Alois J. Jindřich a Dr. Jaroslav Podlipský. Nákladem Právnického knihkupectví a nakladatelství v Praze, 1934, 8°, str. 80, cena Kč 9.—. — Knížka obsahuje text pensijního zákona č. 26/1929 Sb. z. a n. ve znění všech jeho novel a chce nahraditi mezeru, která vznikla tím, že nebyla uveřejněna po provedené novelisaci pensijního zákona č. 117/1934 Sb. z. a n. jeho dnešní textace. Dr. J.

AD. BRUMLÍK: *Práva a povinnosti soukromého zaměstnance*. Nákladem Jednotného svazu soukromých zaměstnanců v Praze II., Jungmannova 29, 1934, 8°, str. 59, Kč 5.—. — Knížka obsahuje nejprve text zprávy, kterou podal poslanec Robert Klein jako zpravodaj k návrhu zákona v sociálně politickém výboru poslanecké sněmovny a dále pak populární a jasný výklad zákona, jakož i jeho text. Jako praktická informativní příručka pro zaměstnance splní jistě plně svůj účel. Dr. Jindřich.

Dr. F. JANOŠTÍK-Dr. AD. RIEDL: *Výklad k zákonu o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří*. S úvodem Dra Jana Gallase. Nákladem Sdružení úředníků a zřízců československých sociálně pojišťovacích ústavů v Praze II., Dittrichova 9, 1934, 8°, stran 564, cena Kč 60.—. — Autoři, jako zkušení odborníci a praktici, zpracovali dílo s naprostou právnickou objektivitou, jasně vykládají ustanovení jednotlivých paragrafů a svůj výklad doplňují judikaturou nejvyšších soudních stolic. Kniha je doplněna věcným rejstříkem. Autoři poskytují ve svém díle vše, čeho požadují odborníci a přece možno říci, že jejich výklad je i laikům přístupný a populární. Úvod Dra Jana Gallase je cenným doplňkem díla hlavně po stránce historické, nastiňuje povšechný pojem sociálního pojištění a jeho vývoj v cizině i u nás. Dr. Jindřich.

Dr. ALOIS NEUMANN: *Obce a sociální pojištění*. Nákl. Československé obce samosprávné v Praze, 1934. Autor chce souborně vyjádřiti, jaká jsou práva a jaké povinnosti samosprávných svazků a jejich zaměstnanců se zřetelem k sociálnímu pojištění. Příručka vyčerpává daný úkol a je psána tak, že i laikům podává jasný návod, jak třeba postupovati; k tomu přispívají zvláště četné vzorce. Dr. Jindřich.